

Yks, kaks toimimaan! -materiaalin Yhteinen hyvinvointi -teeman tehtäväpaketit

Tämä on Kehittämiskeskus Opinkirjon tuottaman *Yks, kaks toimimaan!* -materiaalin PDF-kirjaston tiedosto.

Linkki sähköiseen materiaaliin ja kaikki tukiaineistot osoitteessa www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

Yhteinen hyvinvointi

Yhteisen hyvinvoinnin teemat (Minäkuva, Ryhmässä toimiminen ja Ihmisoikeudet) tulevat oppilaan läheltä: perheestä, koulusta ja kavereista sekä lähiympäristöstä, missä hän elää ja toimii. Tavoitteena on vahvistaa turvallista kouluyhteisöä, jossa kaikilla on hyvä olla ja jossa kaikkia arvostetaan. Tehtävien avulla hyvinvointi laajenee myös kouluyhteisön ulkopuolelle. Tavoitteena on vahvistaa sellaisia toivottavia käyttäytymismalleja, jotka ovat perusasioita hyvälle, turvalliselle, kestäväälle ja oikeudenmukaiselle elämäntavalle. Lähtökohtana ovat lapsen oikeudet, niiden tunnistaminen ja tunnustaminen.

Hyvinvointia lähestytään koulun, oppilasryhmän ja yksittäisen oppilaan näkökulmista. Keskiössä on hyvinvoiva lapsi, jolla on terve itsetunto, ja joka osaa toimia ryhmässä, mutta myös laajemmin lähiympäristössään.

Teemassa on 7 tehtäväpakettia. Tehtävien opetusmenetelmät ovat oppilaslähtöisiä ja itseilmaisua korostavia. Monipuolinen arviointi ohjaa tavoitteita ja tehtäviä.

TEEMAN TAVOITTEITA OPPILAALLE:

- * Osaa käyttäytyä kunnioittavasti koulukavereita, opettajia ja koulun henkilökuntaa kohtaan.
- * Ei kiusaa. Tietää, miten toimia kiusaamistilanteissa.
- * Ymmärtää elämän ja ihmisarvon kunnioittamisen.
- * Pyrkii kohtelemaan tasa-arvoisesti kaikkia ihmisiä.
- * Osaa löytää omia mielenkiinnon kohteita ja esitellä niitä muille.
- * Osaa asettaa itselleen tavoitteita. Osaa pyrkiä tavoitteellisuuteen.
- * Osaa kantaa vastuuta omasta koulutyöstään.
- * Osaa kantaa vastuuta omasta käytöksestään.
- * Osaa toimia ryhmässä yhteisiä sääntöjä kunnioittaen ja noudattaen.
- * Osaa toimia erilaisissa rooleissa ryhmässä.
- * Pyrkii toimimaan aktiivisesti ryhmässä.
- * Tutustuu lähialueen kansalaisjärjestöihin.

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

1. Minäkuva

Itsetuntemus ja itsensä hyväksyminen ovat terveen ja hyvän itsetunnon edellytyksiä. Positiivinen suhtautuminen itseensä ja itsensä arvostaminen mahdollistavat myös muiden kunnioittamisen ja hyväksymisen. Lisäksi ne mahdollistavat rakentavan vuorovaikutuksen ja yhteistyön. Näitä taitoja pitää harjoitella läpi koulupolun ja eri ikävaiheissa.

Lapsen positiivista minäkuva vahvistetaan ja laajennetaan erilaisin harjoituksin. Pohditaan itselle, meille ja muille tärkeitä asioita ja toimitaan tavoitteellisesti niitä kohti.

1.1. Mikä on tärkeää -tehtäväpaketti

Tehtävien tarkoitus on rakentaa oppijan positiivista minäkuva (olen arvokas omana itsenäni, missä minä olen hyvä?, omien vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen) ja itsetuntoa sekä auttaa havaitsemaan itselle ja muulle lähiyhteisölle yhteisiä tärkeitä ja merkityksellisiä asioita.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoitusperien ymmärtäminen (T3-T6) ja Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan ajattelua ja oppimaan oppimista (L1). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, taidekasvatusta ja äidinkieltä.

Askel I: Mikä on minulle tärkeää

Tehtävän tavoitteena on itsetunnon ja minäkuvan rakentaminen. Tehtävässä annetaan oppijalle mahdollisuus paneutua omiin ajatuksiin ja pohdintoihin siitä, mikä hänelle on tärkeää. Oppilasta autetaan oivaltamaan oman itsensä ainutlaatuisuus ja arvostamaan elämän hyviä asioita. Tehtävässä myös tutustutaan paremmin luokkakavereihin.

Tarvikkeet: Iso kartonki tai paperi (työn kokoamista varten), paperia (eri värejä), sanoja ja kuvia lehdistä, mietelauseita, kortteja, tusseja, värikyniä, liimaa
Aika: 1–2 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Hyvän itsetunnon (omanarvontunnon) omaava ihminen arvostaa itseään, omaa osaamistaan ja myös muita ihmisiä. Minäkuva liittyy itsetuntoon ja rakentuu vuorovaikutuksen kautta – miten koen itseni ja millainen olen suhteessa ympäröivään maailmaan.

Lisätietoja aiheesta www.vahvistamo.fi, www.mll.fi

Oppilastehtävän voi tehdä myös parityönä, mutta tärkeää on, että jokainen saisi mahdollisuuden ilmaista itseään. Tuotoksista voi koota näyttelyn ja oppilaiden kanssa voisi päättää, esitelläänkö töitä vanhempainillassa tai otetaanko mukaan vanhempainvartiin.

Yks, kaks arviomaan: Tehtävässä oppilaan on uskallettava tuoda julki itselleen tärkeitä asioita ja esittää niitä kuvien ja/tai sanojen avulla.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Visuaalisuus ei ole sinänsä tärkeää, mutta työ vaatii huolellisuutta – miten oppilas suoriutuu kollaasin kokoamisesta. Myös oppilaan oman kollaasin esittelemistä, kuuntelemista ja palautteen antamista voidaan arvioida.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Kokoa itsellesi kuvitteellinen salkku sinulle tärkeistä asioista ja kirjaa ne paperille. Miten niitä voisi kuvailla sanoin, lausein, kuvin, lehtileikkein?

Mistä tietää, että jokin asia on itselle tärkeä? Tärkeä asia voi olla ihminen, esine tai ajatus.

Mitä tärkeitä asioita löydät näistä:

- ihmiset
- lemmikit
- eläimet
- paikat
- esineet
- harrastukset
- ajatukset

Kokoa tärkeitä asioista kollaasi. Kollaasissa voi olla sanoja, sanontoja, kuvia, piirustuksia jne. Vaakapaperiin voidaan askarrella u-mallinen sankka – näin kollaasista tulee salkku.

Tehkää kollaaseista luokkaan näyttely. Tutustukaa yhdessä toistenne kollaaseihin esim. galleriakävelyn avulla. Tunnistattekko luokkakaverit niiden perusteella? Tuliko kollaaseissa sellaisia asioita, joita ette vielä tienneet toisistanne?

Askel II: Mikä on meidän koulussa tärkeää

Tehtävän tavoitteena on koulu yhteisön yhteishengen rakentaminen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Oppilaat saavat mahdollisuuden havaita, mikä omassa koulussa tarkoittaa ainutlaatuisuutta ja hyviä yhdessä arvostettavia asioita.

Tarvikkeet: tarvikkeet päätetään yhdessä, kun tiedetään, miten tehtävä toteutetaan. Kollaasiin tarvittavat tarvikkeet: iso kartonki tai paperi (työn kokoamista varten), paperia (eri värejä), kuvia lehdistä, mietelauseita, kortteja, tusseja, värikyniä, liimaa.

Aika: n. 1–3 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävä onnistuu parhaiten työparin tai useamman opettajan yhteistyönä. Luokat yhteistyössä pääsevät selvittämään oman koulun tärkeitä asioita ja

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

vastaamaan kysymykseen, mistä oma koulu tunnetaan. Yhteinen pohdinta ja monipuolisesti erilaisten asioiden yhteinen etsiminen ja löytäminen vahvistavat yhteishenkeä. Oppilaille voi myös tarvittaessa esimerkkejä, kuten koulun mahdollisen painotuksen esille nostaminen, hyvä kouluruoka tai siisteys.

Tehtävä toteutetaan oppilaiden valitsemalla työtavalla. Kollaasin (esitetty tehtävässä) teko on yksi keino virittää oppilaat tehtävään. Paperikollaasin sijaan voi tehdä sähköisen kollaasin, videoesityksen, Power Point -esityksen, laulun, runon tai kyselytutkimuksen. Opettaja voi päättää itse, mitä menetelmää käytetään tai oppilaat saavat valita kahdesta tai useammasta vaihtoehdosta.

Yks, kaks arvioimaan: Arvioinnin ja palautteen antamisen kohteena ovat vuorovaikutukselliset taidot. Oppilaiden tulee toimia isommissa ja pienimmissä ryhmissä ja kaikkien on tehtävä yhteistyötä yhteisen tuotoksen eteen. Oppilaat voi jakaa pienempiin ryhmiin myös tehtävien perusteella ja silloin oppilas arvioidaan sen mukaan, miten hyvin hän on suoriutunut juuri omassa tehtävässään. Tarkastellaan myös, miten oppilaat oppivat antamaan ja vastaanottamaan kriittistä, mutta perusteltua palautetta.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VERTAISPALAUTTEEN PELISÄÄNNÖT

- * Anna palautetta vain siitä, mistä on pyydetty, ei muusta.
- * Ole reilu: älä keskity vain virheisiin, vaan anna palautetta myös siitä, missä luokkatoverisi on onnistunut.
- * Perustele antamaasi palautetta, sille se auttaa luokkatoveriasi ymmärtämään, mitä haluat sanoa.
- * Jos sinusta on hankalaa antaa palautetta ääneen kaikkien kuullen, voit puhua myös henkilökohtaisesti henkilölle, jolle annat palautetta.
- * Jos et ihan ymmärtänyt palautetta tai siinä oli kohta, josta olet eri mieltä, sano ajatuksesi ääneen. On hyvä, että voit pyytää täsmennystä tai perusteluja palautetta antaneelta henkilöltä. Halutessasi voit hyvin aloittaa esim. toteamalla: ”en ole kanssasi ihan samaa mieltä, koska...” tai ”ymmärrän kyllä, mutta...”

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: RYHMÄARVIOINTI

Ryhmäarviointi voi olla hyvä tapa saada ja antaa palautetta, jos aiheen käsittely toteutetaan useamman kuin yhden opettajan ja yhden ryhmän voimin. Ryhmäarviointi voidaan toteuttaa esim. suullisesti tai verkossa. Ryhmäarviointia kannattaa harjoitella strukturoidusti. Arvioinnin kohteina voivat olla ryhmän työskentelytaidot ja yhdessä opittujen sisältöjen arvioiminen sekä yhteisen työskentelyn onnistuminen.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

- 1) Oppilaat jatkavat niissä ryhmissä, joissa he ovat työskennelleet. He laativat toiselle ryhmälle ensin pohdittavaksi ja sitten vastattavaksi kysymyksiä siitä, miten työskentely ryhmässä sujui (esim. saivatko kaikki osallistua työskentelyyn, miten ryhmäläiset jakoivat työt), mitä ryhmäläiset oppivat aiheesta (esim. jokainen ryhmän jäsen kertoo muille kaksi oppimaansa asiaa, mikä opeteltavassa asiassa oli hankalaa, jäikö mahdollisesti kysymyksiä, joihin ei löydetty vastauksia, mikä oli helppoa jne.) ja miten ryhmäläiset arvioivat onnistuneensa työskentelyssä (miten kukin ryhmän jäsenistä onnistui työskentelyssä, olisiko jotain voinut tehdä toisin tai paremmin jne.).
- 2) Kun jokainen ryhmä on saanut toiselta ryhmältä kysymykset pohdittavaksi ja vastattavaksi ja kun ryhmäläiset ovat käsitelleet kysymykset, voidaan vastauksia alkaa käsitellä yhdessä keskustellen. On tärkeää, että kaikki ryhmät saavat vastata ääneen annettuihin kysymyksiin.
- 3) Ryhmäarvioinnin lopuksi olisi hyvä, jos jokainen ryhmä tai kaikki ryhmät yhdessä laatisivat lyhyen yhteenvedon siitä: a) miten ryhmä työskenteli ja miten työskentelyä voisi parantaa seuraavalla kerralla, b) mitä työskentelyssä opittiin (pääkohdat) ja c) miten ryhmäläiset kokivat onnistuneensa työskentelyssä.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Työskennellään aluksi omassa luokassa. Kootaan oman luokan yhteinen kollaasi, johon kerätään yhteisiä tärkeitä asioita. Jokainen oppilas saa tuoda kollaasiin vähintään yhden asian, jonka kokee tärkeäksi omassa luokassa tai koulussa.

Seuraavaksi kollaasin tehneet luokat kokontuvat yhteen ja esittelevät kollaasit toisilleen.

Lähtekää yhdessä vastaamaan kysymyksiin:

- mitkä ovat meidän koulussa tärkeitä asioita?
- mistä meidän koulu tunnetaan ja mistä muut sen tunnistavat?

Päätäkää kaikki yhdessä, miten haluatte kysymyksiä selvittää. Jakaannutteko pienempiin ryhmiin vai toimitteko yhtenä isona ryhmänä? Päätäkää myös, miten haluatte tulokset esittää – tulisiko siitä juliste tai kenties laulu?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Askel III: Mikä on meidän kunnassa tärkeää

Tämä tehtävä avaa koulun ovet ympäröivään yhteiskuntaan ja samalla hyödynnetään koulun ulkopuolisia yhteistyökumppaneita. Tehtävän tavoitteena on lisätä oppilaan ymmärrystä itsestään kunnan jäsenenä. Pohditaan yhteisesti yksilöiden kiinnittymistä johonkin yhteisöön tiettyjen yhdessä tärkeänä pitämien asioiden avulla ja yhteisten arvojen kautta.

Tarvikkeet: tarvikkeet päätetään yhdessä, kun tiedetään, miten tehtävä toteutetaan

Aika: min. 2–3 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Voit toteuttaa tämän tehtävän luokkasi kanssa, yhdessä toisen luokan kanssa tai vaikka koko koulun yhteisenä projektina. Tavoitteena on myös ottaa mukaan yhteistyökumppaneita kouluyhteisön ulkopuolelta, esim. kuntalaisia (naapureita, vanhempia tai sukulaisia), kuntapäättäjiä tai virkamiehiä. Oppilaat pääsevät yhteistyössä koulun ulkopuolisen kumppanin kanssa selvittämään kunnan yhteisiä tärkeitä asioita ja kysymystä, mikä tekee omasta kunnasta tai asuinpaikasta (lähiöstä/kaupunginosasta) omanlaisen ja mistä oma kunta tunnetaan. Tuotoksena voi tehdä sähköisen kollaasin, videoesityksen, Power Point -esityksen, laulun, runon tai kyselytutkimuksen. Opettaja voi päättää itse, mitä menetelmää käytetään tai oppilaat saavat valita kahdesta tai useammasta vaihtoehdosta.

Yks, kaks arvioimaan: Arvioinnin ja palautteen antamisen kohteena ovat vuorovaikutukselliset taidot. Myös suunnitelmallisuus, ideointi ja luovuus ovat tärkeitä. Aktiivinen, omasta panoksesta huolehtiva, muiden päätöksiä kunnioittava oppilas onnistuu tehtävässä hyvin. Asiaton kritiikki ja muutenkin väheksyvä, ihan sama -asenne vaikuttavat palautteeseen. Tärkeä on arvioida ja antaa palautetta tiedonhankintataidoista ja siitä miten saatuja tietoja käytetään omassa työskentelyssä.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Tässä tehtävässä on tarkoitus selvittää:

- mitkä ovat meidän kunnassa tärkeitä asioita?
- mistä meidän kunta tunnetaan ja mistä muut sen tunnistavat?
- mikä tekee kunnastamme ainutlaatuisen?

Päätäkää ensin yhdessä, miten kysymyksiin voisi saada vastauksen omassa koulussa. Asiaa olisi hyvä selvittää myös koulun ulkopuolella. Miten tämän voisi toteuttaa? Olisiko mahdollista lähettää postia kunnan asioista päättävälle ihmisille tai haastatella heitä? Voisiko joku tärkeä ihminen tulla vierailulle kouluun?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tärkeää on pohtia myös, miten saadut tulokset esitellään omassa koulussa ja koulun ulkopuolellakin (kirjaston väki, naapuri, kunnan matkailu-/kulttuurivastaava) – kuntalaiset olisivat varmasti kiinnostuneita tuloksista ja voisivat tuntea ylpeyttä kotikunnastaan.

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: TOTEUTUSTAPOJA

Erilaiset tuotokset vaativat erilaisia esittelytapoja. Kun esittelytavasta tehdään päätöksiä voi jo heti pohtia, halutaanko tulos esitellä mahdollisimman monelle kuntalaiselle vai onko joukko suppeampi.

Kirjastosta, lääkäriasemalta, kaupasta, kuntatalolta tai muualta voi myös kysyä jo etukäteen, voivatko he ottaa esitettäväksi lasten töitä. Jos voivat, onko töissä esim. koko tai materiaalirajoituksia. Paikallisesta lehdestä voi varata palstatilaa lasten runoille tai kirjoituksille. Samoin internetsivuja ja blogialustoja voi käyttää. Näillä on helppo esittää myös valokuvia ja videoita.

Oman kunnan erinomaisuudesta voi kehittää myös lauta- tai korttipelin.

Tuotoksia voi siis heti valmistella jotakin esittelypaikkaa silmällä pitäen.

1.2. Arjen aktiivisuutta -tehtäväpaketti

Tehtävien tavoitteena on pohtia ja löytää itselleen merkityksellisiä ja tärkeitä asioita, joissa haluaa onnistua. Tavoitteena on myös toimia yhteisen hyvän eteen. Tehtävissä harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja niiden saavuttamista erilaisissa arjen tilanteissa sekä oppilaille tärkeiden ja mielenkiintoisten asioiden parissa.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Erilaisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltaminen (T7-T9) ja Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen (S3)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan ajattelua ja oppimaan oppimista (L1), osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7). Tehtäväpaketti sopii myös erittäin hyvin monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnitteluun.

Askel I: Aktiivisuus omassa arjessa

Tavoitteena on harjoitella tavoitteiden asettamista ja niiden saavuttamisen seuraamista tietyssä aikataulussa.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet

Aika: 20 min tehtävän aloitus, 1–2 viikkoa seurantatehtävän tekoa, tehtävän purku ja tuotos

1 ot

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävän avulla harjoitellaan pitkäjänteisyyttä ja haasteellisten, mutta realististen tavoitteiden asettamista. Tehtävän sisällöt tulevat oppiaineista, mutta myös sisältöjä harrastuksista tai kotitöistä voi valita.

Tehtävässä oppilaat harjoittelevat aikataulun suunnittelua ja isojen tavoitteiden purkamista pienempiin osiin – välitavoitteisiin. Oleellista on myös ymmärtää, että joidenkin taitojen tai tietojen oppimiseen voi kulua jopa vuosia. Moni oppilas tarvitsee apua tehtävässä sellaisen tavoitteen asettamisessa, mikä on realistinen toteuttaa kahden viikon aikana.

Tehtävä on hyvä tehdä parityönä siten, että työpari seuraa ja kannustaa toistensa edistymistä. Parijako on tärkeä eli työparin täytyy myös haluta kannustaa toista tavoitteen saavuttamisessa.

Lisää samankaltaisia tehtäviä löytyy Opinkirjon tuottamista Into yrittäjyyteen - tehtäväkirjasta, s. 28 E, s. 29 A-B, s. 31–32 sekä Katso kaleidoskooppiin - oppimateriaalista s. 47–48 (www.opinkirjo.fi/materiaalit).

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat itsenäisen työskentelyn taidot. Osaako oppilas laatia aikataulua? Osaako oppilas pilkkoa ison tavoitteen välitavoitteiksi? Osaavatko oppilaat kannustaa toisiaan tavoitteiden saavuttamisessa? Osaako oppilas pohtia lopputulosta?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Jokaisella on toiveita ja unelmia asioista, joissa haluaa olla hyvä. Sellainen asia voi liittyä harrastukseen tai kouluaineeseen. Osaaminen vaatii usein harjoittelua ja selkeää päämäärää eli tavoitetta. Jotta saavutetaan jokin iso tavoite, on hyvä pohtia pieniä askeleita eli välitavoitteita, joiden avulla iso tavoite saavutetaan. Tavoite vaatii usein pitkäjänteisyyttä eli täytyy miettiä myös, missä ajassa tavoitteen voi saavuttaa. On siis tärkeä oppia tekemään aikatauluja. Tavoitteen saavuttamisessa apua saa esim. kavereilta, opettajalta, äidiltä tai valmentajalta.

Seuraavaksi pohdi onko juuri nyt kouluaineisiin liittyvä jokin asia, jossa haluat onnistua tai olla parempi (esim. oppia kertotaulun, prosenttilaskun, lukea kirjan, kirjoittaa runon tms.).

Valitse itsellesi tärkeä tavoite, jonka voit saavuttaa 1–2 viikon aikana. Kirjaa ylös

- tavoite
- mihin päivämäärään mennessä haluat saavuttaa sen

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

- tavoitteen vaikeusaste itsellesi, esim. helppo, vaikea, hyvin vaikea tms.
- keinot, joiden avulla saavutat tavoitteen (3 kpl)
- kuka ja miten voi auttaa sinua tavoitteesi saavuttamisessa
- aikataulu ja välitavoitteet

Seuraavaksi ryhdy etenemään aikataulun ja välitavoitteiden mukaan. Muista myös kysellä työpariltasi sinä aikana, miten hän edistyy ja kannustaa häntä tehtävässä.

Tehtävän teon jälkeen keskustellaan parin kanssa, miten tavoitteen saavuttaminen onnistui

- saavutinko tavoitteen?
- olenko tyytyväinen?
- oliko tavoite sopivan haastava?
- keneltä ja millaista apua sain ja miten tärkeää se oli tehtävässä?
- mitkä olivat suurimmat vaikeudet/esteet?
- miten voisin onnistua paremmin seuraavalla kerralla?

Lopuksi kootaan luokan seinälle yhteinen lista asioista, jotka auttavat saavuttamaan tavoitteita.

Askel II: Aktiivisuus kouluarjessa

Tehtävä tehdään yhdessä koulun kerhotoiminnan kanssa Turun norssin aktiivisuuspassi – materiaalia esimerkkinä käyttäen. Tehtävän tavoitteena on asettaa tavoitteita ja toimia niiden mukaisesti.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, Turun normaalikoulun Aktiivisuuspassi (pdf-raportti sivulla www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan) ja siihen kootut esimerkkiaineistot

Aika: tehtäviin 1 ot, muuten ei aikarajoitetta

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tämä tehtävä edellyttää, että koulussa tai lähialueen kouluissa on kerhotoimintaa, johon oppilaat voivat osallistua. Tehtävän onnistumiseksi tulee tehdä yhteistyötä koulun muiden opettajien ja rehtorin kanssa.

Tehtävä on rakennettu Turun normaalikoulun kokoaman Aktiivisuuspassi-raportin mukaan. Aktiivisuuspassin toteutusta voi soveltaa ja muokata oman koulun tarpeisiin. Ideaa voi soveltaa myös siten, että oppilaat kokoavat osallistumismerkintöjä muistakin harrastuksista.

On tärkeä, että harrastusmahdollisuuksia on monipuolisesti tarjolla ja jokaisella oppilaalla on mahdollisuus osallistua johonkin koulutyön ulkopuoliseen aktiviteettiin. Koulun kerhotoiminta on maksutonta ja oppilaiden tai vanhempien tulisi tietää tästä mahdollisuudesta.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Huom! Koulun kerhotoiminnalle asetetut tavoitteet on kirjattu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Koulun kerhot on kirjattava vuosisuunnitelmaan. Lisätietoja kerhotoiminnasta www.opinkirjo.fi

Joustavasta koulupäivästä ja monipuolisesta kerhotoiminnasta myös Tampereen kaupungin Harrastava iltapäivä -toiminnasta www.tampere.fi/koulutusjaopiskelu/hip.html

Yks, kaks arvioimaan: Arvioinnin ja palautteen kohteena on oppilaan aktiivinen osallistuminen. Osaako oppilas pohtia harrastuksien merkitystä? Osaako oppilas tuoda esille itseään kiinnostavia asioita? Ymmärtääkö oppilas oman aktiivisuuden ja osallistumisen esimerkiksi koulun kerhojen järjestämisessä?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Kirjaa ylös kaikki harrastuksesi kahteen sarakkeeseen: toiseen sarakkeeseen koulun ulkopuoliset harrastuksesi ja toiseen koulussa olevat kerhot, joihin osallistut. Seuraavaksi kirjaa ylös, mitä harrastuksia tai kerhoja haluaisit kokeilla.

Kootkaa luokan tulokset. Millaisia kerhoja ja harrastusmahdollisuuksia koulussa tarjotaan? Onko niiden joukossa sellaisia kerhoja, johon haluttaisiin osallistua? Mistä saa tietoa koulun kerhotarjonnasta?

Paritehtävä:

1. Suunnitelkaa sellaisen kerhon aihe ja nimi, jonka haluatte koulussanne järjestettävän. Pohtikaa myös, kuka voisi olla kerhon ohjaaja. Seuraavaksi selvittäkää, miten voitte viedä tätä ideaa eteenpäin koulun rehtorille tai oppilaskunnalle.
2. Suunnitelkaa pari kansa välituntikerho, jossa olisitte ohjaajina: mikä olisi kerhon nimi, mitä kerhossa tehtäisiin, kenelle kerho olisi avoin ja miten mainostaisitte kerhoa.

Tutkimustehtävä:

Miten ja mistä saisit tietoa paikkakunnan muiden koulujen kerhoista?

Ota osaa koulusi järjestämään kerhotoimintaan ja kerää itsellesi merkintöjä aktiivisuuspassiin!

Askel III: Aktiivisuus lähiyhteisössä

Tässä tehtävässä kannustetaan oma-aloitteisuuteen ja aktiivisuuteen koulun ulkopuolella. Tehtävässä voidaan hyödyntää koulun ulkopuolisia tahoja, jotka tarjoavat oppilaalle turvallisen ympäristön vapaaehtoistoiminnan harjoittamiseen.

Tarvikkeet: -

Aika: tehtäviin 1 ot, muuten ei aikarajoitetta

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävä suoritetaan kokonaan itsenäisesti koulupäivien ulkopuolella. Luokassa tehdään tarvittaessa johdantotehtäviä ja käydään kokoavaa keskustelua.

Tehtävässä ei ole niinkään tärkeää kannustaa oppilaita osallistumaan oppilaita vapaaehtoistoimintaan, vaan kannustaa heitä olemaan aktiivisia omassa lähipiirissään. Voi kuitenkin olla tarpeellista ottaa yhteyttä erilaisiin koulun ulkopuolisiin tahoihin (kirjasto, vanhainkoti, museo tms.), jossa lapsi voi harjoitella aktiivista, auttavaa toimintaa. Vanhainkodissa lapsi voi käydä lukemassa sanomalehtiä ääneen, kirjastossa voidaan pitää lukupiiriä tai tarjota muuten omaa osaamista.

Lähipiirissä auttaminen on helppoa: voidaan tehdä jokapäiväisiä askareita, ilman, että vanhemmat ovat pyytäneet.

Sovelletaan aktiivisuuspassin ajatusta siten, että esim. viikon ajan jokainen oppilas kokoaa siihen vähintään kolme aktiivisuusmerkintää. Merkinnän antaa henkilö, jota on autettu ja samalla henkilöä myös pyydetään arvioimaan, miten oppilas onnistui tehdyssä askareessa.

Draama on hyvä keino harjoitella erilaisia tilanteita ja auttamiskohtauksia. Esim. soitetaan naapurin ovikelloa ja pyydetään, että voisiko auttaja viedä roskat; tai tilanne, jossa apu on mennyt ”pieleen” kun koira on karannut ulkoiluttamisen aikana ja miten siitä on selvitty.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä on tärkeää kannustava palaute - myös pieni teko voi olla hyvin arvokas. Osaako oppilas itse arvostaa omaa panosta? Ymmärtääkö oppilas auttamisen merkityksen? Ymmärtääkö oppilas, miksi askareisiin tulisi osallistua? Osaako oppilas huomata avun kohteen?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Onko sinua autettu? Oletko itse auttanut?
Miltä avun saanti on tuntunut? Entä auttaminen?

On mukavaa, jos omassa lähipiirissä on ihmisiä, jotka auttavat pyytämättä. Auttamistakin voi oppia pienin askelin.

Pohdi erilaisia kodin ja vapaa-ajan töitä, jossa olet ollut tai voisit olla apuna. Pohdi myös, onko lähipiirissäsi (kotona, sukulaisissa, ystävissä, ystäväperheissä) sellaisia henkilöitä, jotka voisivat tarvita apua esim. arjen askareissa. Kirjaa ajatuksesi ylös.

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Valitse listastasi kaksi tai kolme henkilöä, joita voisit auttaa erilaisissa arjen askareissa. Jos henkilö on perhepiirin ulkopuolella, varmista ensin, haluavatko he että autat heitä. Suunnittele passi, johon keräät auttamiset ja autettavien henkilöiden arvio siitä, miten onnistuit tehtävässä. Auta viikossa vähintään kolmessa asiassa!

Viikon koluttua kootaan yhteen seuraavia asioita

- miltä auttaminen tuntui?
- onko auttaminen helppoa?
- millaisia haasteita auttamisessa oli?
- miksi toisten auttaminen on tärkeää?
- mitä opit?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

2. Ryhmässä toimiminen

Lapset toimivat arjen tilanteissa erilaisissa ryhmissä. Ryhmässä toimiminen vaatii taitoja, joita harjoitellaan pienestä pitäen. Vaikka koululaisella on jo paljon valmiuksia toimintaan erilaisten ryhmien jäsenenä, täytyy taitoja koko ajan toisaalta ylläpitää ja toisaalta kehittää. Yhteisöllinen elämä edellyttää laaja-alaisia ryhmätaitoja, joita tulee harjoitella säännöllisesti. Arjen tilanteet koulussa ovat parhaita paikkoja luoda erilaisia ja eri kokoonpanolla toimivia ryhmätilanteita.

Ryhmässä toimimista harjoitellaan oman luokan ja kouluyhteisön muodostamisessa erilaisissa ryhmissä. Niissä pohditaan ja harjoitellaan erilaisia rooleja, mietitään yhteisiä sääntöjä ja toimitaan niiden mukaan.

2.1. Pop-up-työpajat-tehtäväpaketti

Tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on tuoda oppilaiden monenlaista osaamista yhteiseen käyttöön. Oppilaita rohkaistaan itsensä toteuttamiseen ja toimimaan erilaisissa rooleissa ryhmässä. Tavoitteena on kannustaa yrittäjämäisyyteen.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2) ja Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan työelämätaitoja ja yrittäjyyttä (L6). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää esimerkiksi yhteiskuntaoppia, taito- ja taideaineita sekä äidinkieltä.

Askel I: Mikä on Pop-up-työpaja?

Tavoitteena on tukea oppilaan aloitteellisuutta, innostaa toiminnallisuuteen ja kannustaa yrittäjämäisyyteen.

Tarvikkeet: artikkeli Tulisukarapu tuli tutuksi (<http://www.hs.fi/paivanlehti/kaupunki/Tulisukarapu+tuli+tutuksi/a1362806341698>) tai joku muu artikkeli pop-up toiminnasta, muistiinpanovälineet, mahdollisesti tarvikkeita pop-up-työpajan valmisteluun

Aika: 1–2 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävä koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa perehdytään pop-up toimintaan ja mitä se voi olla Helsingin Sanomien artikkelin ”Tulisukarapu tuli tutuksi” avulla. Toisessa opitaan ideoimaan omaa pop-up-työpajaa. Työpajan voi suunnitella yksin, parityönä tai ryhmässä.

Pop-up työpajojen ja päivien järjestämiseen on luotu työkalu osoitteessa www.popupkoulu.fi.

Kolmannessa osassa toteutetaan oppilaiden ideoimat pop-up-työpajat. Ne voidaan järjestää esim. varaamalla lukuvuoden aikana tilaa opetukseen siten, että jokainen oppilas saa ohjata ideoimansa työpajan koko luokalle. Voidaan myös järjestää erillinen teemapäivä koulupäivän aikana, jolloin halukkaat oppilaat saavat ohjata työpajan.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Sopiva työpajan pituus voisi olla 15 min ja ideointia voi ohjata seuraavasti:

- työpajan nimi: vetävä, hauska, sisällöstä kertova, tms.
- työpajan esittely ja mainos: mitä kerron ihmisille, jotka tulevat työpajaani, mitä näytän, mitä esineitä/tarvikkeita siinä on esillä, miten mainostan työpajaa etukäteen
- mitä aktiviteettiä tehdään ja kuinka monta ihmistä kerrallaan voi sitä tehdä, tai onko aktiviteetti sellainen, jota vain esitellään muille
- mitä tarvikkeita tarvitaan
- mitä materiaalia jaetaan tarvittaessa: esitteitä, ideoita tms.
- jos työpajassa on eläimiä, pohditaan tarkkaan eläimen hyvinvointia
- varmistetaan työpajan turvallisuus

Yks, kaks arvioimaan: Oppilaalle annetaan palautetta hänen aktiivisuudesta. Haluaako hän jakaa osamaansa asioita muiden oppilaiden kanssa? Miten innokas hän ideoimaan asioita ja halua auttaa muita ideoinnissa ja tehtävien toteutuksessa?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: OPPIMAAN OPPIMISEN VIITEKEHYS

Oppimistehtävissä tarvitaan jotain tuttua sekä jotain uutta ja yllättävää. Tehtävän tuttuutta tarvitaan, jotta oppilas voi suorittaa tehtävän ja soveltaa aiemmin oppimaansa. Uutuus taas edellyttää oppilaalta kykyä soveltaa aiemmin oppimaansa uudessa tilanteessa ja uskoa tehtävän suorittamiseen. Taito ja tahto yhdessä sekä oppilaan sitoutuminen tehtävään mahdollistavat oppimistehtävästä suoriutumisen.

Oppimistehtävän avulla arvioidaan:

- A) oppilaan kykyä käyttää ajattelun välineitä, kun hän etsii olennaista annetun informaation joukosta tai sen avulla. Esim. lehtiartikkeli ja siihen laaditut kysymykset ohjaavat aiheeseen.
- B) miten lapsi tai nuori säätelee omaa oppimistaan ja asettaa itselleen tavoitteita. Esim. tavoitteen voi kytkeä sujuvasti siihen, minkälaisen pop-up-työpajan oppilas/oppilaat järjestäisivät omalle luokalleen? Samalla voidaan käydä keskustellen perusteluja sille, miksi juuri kyseinen työpaja valittiin? Mitä tavoitteita työpajalle olisi tarkoitus asettaa ja miten työpaja voitaisiin toteuttaa?
- C) millaisia uskomuksia oppilaalla on itsestään ja paikastaan omista tärkeissä kasvuympäristöissään – kotona, koulussa ja ystäväpiirissä – mitä oppilas/oppilaat arvioivat voivansa tuottaa/toteuttaa työpajassa? Omien vahvuksien käyttäminen työpajan ideoinnissa, tavoitteenasettelussa ja toteuttamisessa.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

- D) miten nämä uskomukset muuttuvat henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen sekä koulun ja oppimisen asettamien vaatimusten ristipaineessa. Pop-up-työpajan toteuttaminen ja toteutuksen arviointi esim. vertaisarvioinnin ja/tai itsearvioinnin avulla.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Mitä tarkoittaa pop-up? Etsi tietoa internetistä tai muista lähteistä.

Tutustu Helsingin Sanomien artikkeliin ”Tulisukarapu tuli tutuksi”.

- Millainen koulupäivä Arabian peruskoulussa järjestettiin?
- Miten koulupäivä erosi normaalista koulupäivästä?
- Kerro omin sanoin, mitä tarkoitetaan pop-up-työpajalla?

Kootkaa vastaukset yhteisesti.

Millaisen pop-up työpajan itse järjestäisit oman luokkasi oppilaille tai laajemmalle yleisölle? Tekisitkö työpajan jostain harrastuksestasi, mielenkiinnon kohteestasi, lemmikkieläimestäsi tai esim. lempiaineestasi? Mitä sellaista tietoa ja osaamista sinulla on, jota haluaisit jakaa tai opettaa muille?

Ideoi yksin tai yhdessä pop-up-työpaja

- pajan nimi ja mitä siinä tehdään, tehkää pajan mainos
- kenelle paja oli tarkoitettu?
- mitä välineitä ja tarvikkeita pajassa tarvitaan?
- kuinka kauan paja kestäisi?

Askel II: Pop-up koulun teemapäivänä

Tehdään yhdessä toisten opettajien, oppilasryhmien, oppilaskunnan ja/tai vanhempainyhdistyksen kanssa. Tavoitteena on tunnistaa ja tunnustaa jokaisen osaamista sekä kannustaa oppilasta itsensä toteuttamiseen.

Tarvikkeet: artikkeli Tulisukarapu tuli tutuksi

(<http://www.hs.fi/paivanlehti/kaupunki/Tulisukarapu+ tuli+tutuksi/a1362806341698>) tai joku muu artikkeli pop-up toiminnasta, muistiinpanovälineet, mahdollisesti tarvikkeita pop-up-työpajan valmisteluun

Aika: 2–4 ot tai erillinen koko koulun teemapäivä

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävän voi suorittaa siten, että oppilaat suunnittelevat pop-up-työpajan ja toteuttavat sen jo valmiiksi määrättyssä tapahtumassa esim. koulun teemapäivänä, lauantainkoulupäivänä tai muulloin. Tehtävässä voi yhdistää askeleen I tehtävänantoa.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tavoitteena on järjestää oppilasjohtoisesti (esim. oppilaskunnan avulla) pop-up-teemapäivä omassa koulussa innostaen mukaan koulun muita luokkia, henkilökuntaa ja huoltajia. Idea perustuu Helsingin Sanomien artikkeliin ”Tulisukarapu tuli tutuksi”. Teemapäivä on oppilaille mahdollisuus tuoda esille erilaista omaa osaamista, sellaista, joka ei tule esille oppituntien aikana.

Sopiva työpajan pituus voisi olla 15 min ja ideointia voi ohjata seuraavasti:

- työpajan nimi: vetävä, hauska, sisällöstä kertova, tms.
- työpajan esittely ja mainos: mitä kerron ihmisille, jotka tulevat työpajaani, mitä näytän, mitä esineitä/tarvikkeita siinä on esillä, miten mainostan työpajaa etukäteen
- mitä aktiviteettiä tehdään ja kuinka monta ihmistä kerrallaan voi sitä tehdä, tai onko aktiviteetti sellainen, jota vain esittelen muille
- mitä tarvikkeita tarvitaan
- mitä materiaalia jaetaan tarvittaessa: esitteitä, ideoita tms.
- jos työpajassa on eläimiä, pohditaan tarkkaan eläimen hyvinvointia
- varmistetaan työpajan turvallisuus

Työpajaa voisi pitää useamman kerran ja työpajoja voi myös vuorotella siten, että myös työpajojen pitäjät pääsisivät osallistumaan muiden työpajoihin.

Monelle oppilaalle voi olla iso kynnys esittää työpajaa omanikäisille tai vanhemmille oppilaille. Silloin pajan voi suunnitella pienemmille oppilaille ja työpajat voidaan järjestää omassa erillisessä tilassa.

Yks, kaks arvioimaan: Palautteessa oppilaita kannustetaan omaan aktiivisuuteen ja rohkaistaan heitä tuomaan esille omaa osaamista. Arvioinnin kohteena ovat vuorovaikutustaidot, kunnioittava ja kannustava asenne luokkatovereita kohtaan.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Tutustu Arabian peruskoulussa järjestettyyn pop-up teemapäivään Helsingin Sanomien artikkelin ”Tulisukarapu tuli tutuksi” avulla. Pohtikaa voisiko samanlaisen teemapäivän järjestää myös omassa koulussa.

Paritehtävä:

Kirjatkaa paperille a) koulun henkilöitä, jotka voivat järjestämässä yhteistä teemapäivää, b) hyviä ajankohtia, jolloin päivän voisi järjestää ja miksi juuri silloin ja c) olisiko se koko koulun teemapäivä tai vain tiettyjen luokkien.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Ideoi yksin tai yhdessä pop-up-työpaja, joka voi olla esillä teemapäivällä:

- pajan nimi ja mitä siinä tehdään, tehkää pajan mainos
- kenelle paja on tarkoitettu
- mitä välineitä ja tarvikkeita pajassa tarvitaan
- kuinka kauan paja kestäisi

Lopuksi laatikaa yhteinen ehdotus koulun rehtorille tai oppilaskunnalle, jossa mainitsette seuraavat asiat:

- esittelette pop-up-teemapäivän idean
- ketkä voisivat olla järjestämässä teemapäivää
- milloin teemapäivän voisi järjestää
- kenelle se olisi tarkoitettu
- ja mitä esimerkkityöpajoja siinä voisi olla

Toimittakaa ehdotus eteenpäin.

Askel III: Pop-up-tapahtuma

Tämän tehtävän tavoitteena on avata koulun ovet ympäröivään yhteiskuntaan. Samalla hyödynnetään koulun ulkopuolisia yhteistyökumppaneita. Tavoitteena on innostaa oppilaita yrittäjämäiseen toimintaan.

Tarvikkeet: artikkeli Tulisukarapu tuli tutuksi (<http://www.hs.fi/paivanlehti/kaupunki/Tulisukarapu+ tuli+tutuksi/a1362806341698>) tai joku muu artikkeli pop-up toiminnasta, muistiinpanovälineet, mahdollisesti tarvikkeita pop-up-työpajan valmisteluun

Aika: 2 ot, erillinen teemapäivä

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tavoitteena on järjestää oppilasjohtoisesti pop-up teemapäivä omassa koulussa innostaen mukaan oman kouluyhteisön lisäksi ulkopuolisia yhteistyökumppaneita, kuten yrittäjiä, kolmannen sektorin järjestöjä ja urheiluseuroja. Jos koululla on oma kummiyritys/kummiyrittäjiä, on tämä loistava tilaisuus tehdä yhteistyötä! Idea perustuu Helsingin Sanomien artikkeliin "Tulisukarapu tuli tutuksi". Teemapäivä on oppilaille, vanhemmille ja koulun ulkopuolisille tahoille mahdollisuus tuoda esille omaa osaamistaan.

Tehtävässä voi soveltaa Askelten I-III tehtävän antoa tarpeen mukaan. Teemapäivään voi kutsua mukaan myös kunnan päättäjiä avaamaan tilaisuutta tai muussa roolissa. Oppilaiden kanssa voi harjoitella myös mediatiedotteen tekemistä tai luoda jopa työryhmä, joka vastaa koko päivän mediapuolesta. Ehkä mahdollisuuksien mukaan jopa joku toimittaja voisi tulla ohjaamaan lapsia.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Lisätehtävänä voidaan myös suunnitella mainosjuliste, jossa kerrotaan päivästä kuntalaisille.

Monelle oppilaalle voi olla iso kynnyksesi esittää työpajaa omanikäisille tai vanhemmille. Silloin pajan voisi suunnitella pienemmille oppilaille ja työpajat voidaan järjestää omassa tilassa.

Teemapäivän voi järjestää myös siten, että oppilaiden omia työpajoja ei ole esillä ollenkaan.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat vuorovaikutus- ja suunnittelutaidot, joten arviointi ja palaute kohdistuvat niihin. Oppilasta kannustetaan tuomaan esille omaa osaamistaan ja olemaan aktiivinen toimija omien kykyjen ja taitojen mukaan.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Tutustu Arabian peruskoulussa järjestettyyn pop-up teemapäivään Helsingin Sanomien artikkelin ”Tulisukarapu tuli tutuksi” avulla. Pohtikaa yhdessä voisiko samanlaisen teemapäivän järjestää myös omassa koulussa, mutta laajentaa sitä siten, että mukaan tulee myös koulun ulkopuolisia tahoja esittämään toimintaansa.

Paritehtävä:

Kirjatkaa paperille a) henkilöitä koulussa, jotka voisivat olla järjestämässä yhteistä teemapäivää, b) hyviä ajankohtia, jolloin päivän voisi järjestää ja miksi juuri silloin ja c) millaisia tahoja koulun ulkopuolelta voisi pyytää mukaan teemapäivälle pitämään pop-up-työpajaa.

Ideoi yksin tai yhdessä pop-up-työpaja, joka voisi olla esillä teemapäivällä:

- pajan nimi ja mitä siinä tehdään, tehkää pajan mainos
- kenelle paja on tarkoitettu
- mitä välineitä ja tarvikkeita pajassa tarvitaan
- kuinka kauan paja kestäisi

Laatikaa yhteinen ehdotus koulun rehtorille tai oppilaskunnalle, jossa mainitsette seuraavat asiat:

- esittelette pop-up-teemapäivän idean
- ketkä voisivat olla järjestämässä teemapäivää
- milloin teemapäivän voisi järjestää
- kenelle se olisi tarkoitettu
- ja mitä esimerkkityöpajoja siinä voisi olla

Toimittakaa ehdotus eteenpäin.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Kun teemapäivän ajankohta on sovittu, laatikaa yhteinen kutsukirje koulun ulkopuolisille tahoille, jossa mainitsette: pop-up-teemapäivän idean, milloin ja missä se järjestetään, kenelle se on tarkoitettu, millaista työpajaa toivotaan ja keneen voi ottaa yhteyttä teemapäivään liittyen.

2.2. Yhteiset säännöt -tehtäväpaketti

Tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on virittää keskustelua säännöistä yleisesti ja aktivoida oppilaat luomaan sääntöjä, mutta toisaalta myös kyseenalaistamaan tapoja, jotka tulkitaan säännöiksi. Tavoitteena on kannustaa oppilaita pitämään huolta hyvästä elinympäristöstä.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2), Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoituserien ymmärtäminen (T3-T6), Demokraattinen yhteiskunta (S2) sekä Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen (S3)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2), itsestä huolehtimista ja arjen taitoja (L3) sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestäväen tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, taito- ja taideaineita, äidinkieltä ja ympäristöoppia.

Askel I: Oman luokan ja koulun yhteiset säännöt

Tehtävän tavoitteena on paneutua koulun ja luokan sääntöihin, pohtia mitä asioita voi olla kunkin säännön taustalla ja miksi näitä on laadittu. Paneudutaan erityisesti sellaisiin sääntöihin, joiden avulla kaikilla olisi luokassa hyvä olla.

Tarvikkeet: koulun ja mahdollisesti myös luokan säännöt, muistiinpanovälineet, piirustusvälineet

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Säännöt monistetaan siten, että jokaiselle lapselle tulee yksi sääntö (useammalla voi olla sama sääntö tai jos sääntöjä on paljon ja lapsia vähän, niin yhdelle lapselle tulee useampi sääntö). Jos oppilaiden kanssa on jo käsitelty sääntöjä perusteellisesti, kannattaa siirtyä heti syventävään osioon. Sääntöjä ei voi toisaalta käsitellä liikaa ja eri ikäisille säännöt avautuvat eri tavalla.

Voi olla tarpeellista pohtia sellaisia termejä, kuten laki (kaikki säännöt alistuvat laille, mikään sääntö ei voi olla ristiriidassa lain kanssa, koulussa pätevät myös lait sääntöjen lisäksi), viralliset säännöt (esim. koulun säännöt ja säännöt, joilla on laillinen tausta), epäviralliset säännöt (esim. luokan säännöt, säännöt joita jokin ihmisryhmä sitoutuu noudattamaan – tällaisia voi olla perheessäkin), pelisäännöt (toimintaa ohjaavat säännöt), käyttäytymissäännöt (annetaan kulkuneuvossa tarvittaessa paikkaa vanhemmalle henkilölle, tervehditään opettajaa jne.), tavat, joita pidetään sääntöinä (esim. oppilaiden käyttäytymiseen, juhliin, välitunteihin tms. liittyviä tapoja) jne.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Myös siitä kannattaa keskustella, onko eri ikäisille eri sääntöjä ja muuttuuko säännöt iän myötä. Mitä isommaksi/vanhemmaksi tulee, sitä enemmän täytyy ottaa vastuuta ja noudattaa sääntöjä, toisaalta saa myös enemmän vapauksia.

Tehtävään voi liittää draaman keinoja siten, että parityönä esitellään pantomiimi jostain säännöstä ja muut yrittävät arvata, mistä säännöstä on kyse. Lisäksi säännöistä voidaan tehdä sarjakuva tai koota sana- tai kuvakollaasi luokan seinälle.

Yks, kaks arvioimaan: Arvioinnin ja palautteen kohteena ovat oppilaan pohdinta- ja vuorovaikutustaidot. Miten oppilas huomioi muut? Osaako hän kuunnella muiden ja perustella omia mielipiteitä?

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Tutustu vähintään yhteen koulun tai luokan säännöistä. Kirjaa ylös seuraavia asioita:

- ketä sääntö mielestäsi koskee?
- miksi sääntö on laadittu?
- onko sääntöä helppo tai vaikea noudattaa?
- mitä tapahtuu, jos rikkoo sääntöä?
- onko sääntö mielestäsi tarpeellinen?

Keskustellaan yhteisesti, mitä ajatuksia säännöt herättivät.

Paritehtävä:

Keskustelkaa, mitä muita sääntöjä tiedätte. Keksikää sellainen sääntö, jolla vältetään kiusaamista (koulussa tai yleisesti omassa lähiympäristössä).

Kootaan keksityt säännöt ja pohditaan, voisiko nämä säännöt ottaa käyttöön koko koulussa.

Lopuksi jokainen piirtää yhdestä koulun tai luokan säännöstä sarjakuvan ja kaikki sarjakuvat liitetään seinälle yhteiseksi seinäsarjakuvaksi.

Askel II: Koulun säännöt

Tehtävän tavoitteena on selvittää, miten koulu yhteisö tulkitsee yhteisiä sääntöjä ja voidaanko sääntöjä kehittää. Tehtävässä harjoitellaan myös mielipidekyselyn tekemistä ja tutkimista.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet, koulun säännöt

Aika: 1–2 ot

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tässä tehtävässä yhteistyötahona on koulun oppilaskunta.

Katso myös vinkkejä yhteistyöhön www.omaoppilaskunta.fi.

Luokassa käydään koulun sääntöjä läpi tarpeen mukaan: voidaan perehtyä sääntöihin askeleen I tehtävän avulla tai esim. voidaan pyytää luokkaan koulun rehtori kertomaan, miten koulun säännöt syntyvät ja miten niitä muutetaan sekä muita asioita sääntöihin liittyen.

Tutkimuksen lisäksi oppilaiden kanssa voi harjoitella äänestystä koskien uutta sääntöä ja myös harjoitella luokan yhteisen sääntömuutoksen tekemistä.

Draaman avulla voidaan kokeilla luokassa erilaisia galluppiin liittyviä tilanteita.

Voi olla tarpeellista pohtia sellaisia termejä, kuten laki (kaikki säännöt alistuvat laille, mikään sääntö ei voi olla ristiriidassa lain kanssa, koulussa pätevät myös lait sääntöjen lisäksi), viralliset säännöt (esim. koulun säännöt ja säännöt, joilla on laillinen tausta), epäviralliset säännöt (esim. luokan säännöt, säännöt joita jokin ihmisryhmä sitoutuu noudattamaan – tällaisia voi olla perheessäkin), pelisäännöt (toimintaa ohjaavat säännöt), käyttäytymissäännöt (annetaan kulkuneuvossa tarvittaessa paikkaa vanhemmalle henkilölle, tervehditään opettajaa jne.), tavat, joita pidetään sääntöinä (esim. oppilaiden käyttäytymiseen, juhliin, välitunteihin tms. liittyviä tapoja) jne.

Yks, kaks arvioimaan: Palautetta annetaan tehtävässä korostuvista ryhmätyötaidoista. Arvioidaan oppilaan tutkimuksen tekemisen taitoja ja huolellisuutta.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: RYHMÄARVIOINTI

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: TUTKIMUKSEN TEKEMINEN HAASTATTELUN AVULLA

Haastattelun avulla voidaan melko helposti ja nopeasti selvittää mm. eri kohderyhmien mielipiteitä, tottumuksia tai tietoja. Tässä tutkimuksessa tavataan ihmisiä ja siksi käyttäytymissääntöjä on hyvä käydä läpi:

- pyydetään kohteliaasti lupaa haastatteluun
- kerrotaan, mitä varten haastattelu tehdään ja kuka tekee tutkimuksen
- mainitaan, että se on nimetön ja vastauksen henkilöllisyys ei paljastu tutkimuksen aikana
- kerrotaan, kuinka paljon vastaajalla on aikaa vastata kysymyksiin
- haastattelun jälkeen kiitetään
- lopuksi kerrotaan, mistä voi saada tietoja tutkimustuloksista

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Tutkija ei saa vaikuttaa vastauksen antajan mielipiteeseen – vastauksen on aidosti oltava haastateltavan. Haastateltavalle annetut lupaukset täytyy pitää tai ilmoittaa mahdollisista muutoksista.

Tulosten tarkastelussa täytyy muistaa, että vastaukset koskevat vain tiettyä pientä joukkoa ihmisiä - sen perusteella ei voida yleistää asioita esim. koko koulua tai kaupunkia koskevaksi.

Mitä enemmän ihmisiä on tutkimuksessa mukana, sitä luotettavampana tulosta voidaan pitää.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Jakautukaa pareihin/kolmen hengen ryhmiin. Päättäkää tai arpokaa haastattelun kohderyhmät: 1.-2.-luokkalaiset, 3.-4.-luokkalaiset, 5.-6.-luokkalaiset, opettajat, keittäjät/siivoajat/vahtimestarit ja rehtori/apulaisrehtori/koulun sihteeri. Kirjoittakaa kohderyhmänne otsikko tutkimuspaperiin.

Seuraavaksi tehdään mielipidetutkimus. Mielipidetutkimuksessa selvitetään, mitä mieltä haastateltavan kohderyhmän henkilöt ovat koulun säännöistä.

Ottakaa haastatteluun mukaan kaikki koulun säännöt tai pohtikaa onko tarpeellista poimia mukaan vain tietyt säännöt.

Suorittakaa haastattelut välitunnin aikana ja voitte kysyä haastateltavilta seuraavia asioita:

- Mikä näistä koulun säännöistä on mielestäsi tärkein? (näyttäkää paperilta tai lukekaa säännöt ääneen)
- Mikä on toiseksi tärkein?
- Mikä on kolmanneksi tärkein?
- Olisiko joku sellainen asia, jonka toivoisit, että se olisi koulun sääntö?

Luokassa kootaan tulokset ja tehdään johtopäätöksiä:

- Mikä säännöistä sai eniten ykkösmainintoja, entä kakkosmainintoja, entä kolmosmainintoja?
- Oliko ero sääntöjen tärkeysjärjestyksessä eri kohderyhmien välillä? Jos oli, niin mistä luulette, että erot johtuvat?
- Millaisia asioita ehdotettiin koulun säännöiksi?
- Olisiko joku näistä asioista sellainen, että se voisi aidosti myös olla uusi koulun sääntö?

Jos uusi sääntö löytyy ja se on tärkeä, tehdään seuraavaksi ehdotus uudesta säännöstä koulun oppilaskunnalle tai rehtorille.

Jos uutta sääntöä ei löydy, koostakaa silti mielipidetutkimuksesta aamunavaus tai artikkeli koulun kotisivulle.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Askel III: Säännöt tuovat turvallisuutta

Tavoitteena on selvittää, millaisia sääntöjä on koulun ulkopuolella, esim. kotona tai harrastuksissa. Pohditaan myös laajemmin sääntöjen merkitystä yhteiskunnassa ja mitä tapahtuisi, jos sääntöjä ei olisi?

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävä on hyvä suorittaa osittain kotitehtävänä ja oppitunnilla käydään läpi tuloksia.

Kotitehtävän kautta lasten ja vanhempien on luonteva puhua säännöistä, jos niistä ei muuten ole yhdessä puhuttu.

Samalla tavalla myös harrastuksien osalta voidaan huomata, että toisissa painotetaan toisia sääntöjä (esim. liikunta tai käsityö), mutta on myös kaikille harrastuksille yhteisiä sääntöjä (kuten turvallisuusasioita).

Tunnilla voi olla tarpeellista pohtia sellaisia termejä, kuten laki (kaikki säännöt alistuvat laille, mikään sääntö ei voi olla ristiriidassa lain kanssa, koulussa pätevät myös lait sääntöjen lisäksi), viralliset säännöt (esim. koulun säännöt ja säännöt, joilla on laillinen tausta), epäviralliset säännöt (esim. luokan säännöt, säännöt joita jokin ihmisryhmä sitoutuu noudattamaan – tällaisia voi olla perheessäkin), pelisäännöt (toimintaa ohjaavat säännöt), käyttäytymissäännöt (annetaan kulkuneuvossa tarvittaessa paikka vanhemmalle henkilölle, tervehditään opettajaa jne.), tavat, joita pidetään sääntöinä (esim. oppilaiden käyttäytymiseen, juhliin, välitunteihin tms. liittyviä tapoja) jne.

Yks, kaks arvioimaan: Palaute kohdistuu oppilaan pohdinta- ja perustelutaitoihin.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Selvitä kotona yhdessä vanhemman ja harrastuksissa ohjaajan kanssa seuraavia asioita ja kirjaa ne muistiin

- mitkä ovat kolme tärkeintä sääntöä, joita täytyy noudattaa kotona/harrastuksessa
- kuka nämä säännöt on laatinut
- miksi ne on laadittu
- voiko niitä muuttaa, muuttuvatko ne
- mitä tapahtuu, jos näitä sääntöjä ei noudateta

Pyydä vielä vihkoon vanhemman ja ohjaajan allekirjoitus.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Luokassa jokainen oppilas kirjoittaa kunkin säännön omalle lapulle. Kootaan kaikki säännöt taululle tai seinälle siten, että samanlaiset säännöt ovat samassa ryhmässä.

Onko erilaisia sääntöjä paljon tai vähän? Mitä säännöt tarkoittavat itselleen? Mitä voi tapahtua, jos sääntöjä ei noudateta?

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

3. Ihmisoikeudet

Ihmisoikeudet ja niiden kunnioittaminen ovat yhteisen toiminnan perusedellytys. Lapset toimivat erilaisissa ryhmissä koulussa ja vapaa-ajalla, he kohtaavat koko ajan myös erilaisuutta ympärillään. Tärkeää on, että lapset ymmärtävät myös tasa-arvon, ihmisyyden ja suvaitsevaisuuden takana olevia kulttuurista johtuvia eroja. On hyvä ymmärtää ja harjoitella, että oikeuksista seuraa myös velvollisuuksia.

Ihmisoikeuskasvatusta lähestytään lasten oikeuksien kautta. Harjoitellaan eettistä ajattelua oman kokemusmaailmaan liittyvien ilmiöiden avulla. Oma vertaisryhmä toimii esimerkkinä, samoin lähiyhteisön kansalaisjärjestöt.

3.1. Lasten oikeudet tutuiksi -tehtäväpaketti

Tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on tutustua YK:n sopimukseen lapsen oikeuksista yhteistoiminnallisesti.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2)*, *Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoitusperien ymmärtäminen (T3-T6)* sekä *Demokraattinen yhteiskunta (S2)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2) sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, historiaa, taideaineita, ympäristöoppia ja mediakasvatusta.

Lapsen oikeuksien kansainvälistä päivää vietetään 20. marraskuuta, jonka yhteydessä tehtäviä voi myös tehdä.

Askel I: Lapsen oikeudet

Tavoitteena on tutustua YK:n sopimukseen lapsen oikeuksista ja ymmärtää, mitä ne tarkoittavat lapsen omassa arkielämässä.

Tarvikkeet: TVT-välineet tai mikäli näitä ei ole käytössä: paperia ja kyniä, saksia, liimaa, sanomalehtiä tai muita lähteitä, jossa kuvia leikattavaksi; lapsen oikeudet siten, että jokainen on omalla paperilla

Aika: 1–2 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä oppilaat tutustuvat lapsen oikeuksiin ryhmissä. Jokainen ryhmä saa oman oikeuden, jota pyrkii selventämään kuvakollaasin avulla. Kuvakollaasin voi tehdä sähköisesti (kuvat joko otetaan itse tai haetaan netistä) tai paperille (kuvat leikataan ja liimataan kartongille). Isompien lasten kanssa tässä tehtävässä voisi kokeilla lasten omien laitteiden käyttöä. BYOD – Bring Your Own Device – käytöstä on kirjoitettu esim. Lielahden koulun blogissa <https://peda.net/p/tpartanen/byod2014>. Mikäli kuvia haetaan netistä, niiden lähteet on aina merkittävä näkyviin. Mikäli käytetyllä kuvalla ei ole lupaa julkiseen käyttöön, sitä voi käyttää vain omassa tuotoksessa, omassa luokassa.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tuotokset esitellään koko ryhmässä, jolloin oppilaat pääsevät tutustumaan kaikkiin lapsen oikeuksiin.

Keskustelu johdattaa siihen, että jos on oikeuksia, on myös velvollisuuksia, jotka voidaan esittää sääntöjen muodossa. Oikeuksia voidaan pohtia opettajan johdolla yksi kerrallaan: mitä tämä tietty oikeus toteutuakseen vaatii:

- lapselta itseltään? (esim. oikeus koulunkäyntiin tarkoittaa sitä, että ei ole poissa koulusta luvatta tai kunnioittaa kaikkien halua oppia koulussa)
- aikuisilta? (esim. oikeus koulunkäyntiin tarkoittaa, että lapselle annetaan mahdollisuus turvalliseen koulumatkaan oman kodin lähellä, on turvallinen koulurakennus, on hyvät opettajat)

Keskustelun pohjalta oppilaat tekevät ryhmissä sääntötaulut lapsen oikeuksista. Taulut voi jättää luokan seinälle kaikille nähtäväksi tai niitä voi hyödyntää myös vanhempainillassa.

Lapsen oikeuksien käsittelyyn löytyy useita valmiita tehtäväkokonaisuuksia. Lapsen oikeuksien tiedottamista toteuttavat lapsiasiavaltuutetun lisäksi mm. Plan ja Suomen Unicef, jotka ovat huomioineet myös alakoulun tarpeet: www.lapsiasia.fi, <http://www.plan.fi/fi-FI/gloaalikoulu/> ja <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeudet-opetussuunnitelmissa/>

Yks, kaks arvioimaan: Palautetta annetaan ryhmätyötaidoista. Arviointi kohdistuu tiedon etsimisen taitoihin, lähdekriittisyyteen pohdintataitoihin.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

LISÄTIETOJA TEEMAAN: LAPSEN OIKEUDET

Alle kahdeksantoistavuotiaat ovat lapsia. Jokaisella lapsella on erityisiä oikeuksia. Nämä oikeudet perustuvat YK:n sopimukseen lapsen oikeuksista. Tämä on laajimmin hyväksytty ihmisoikeussopimus. Sopimus velvoittaa valtioita huolehtimaan lainsäädäntönsä kautta lapsen oikeuksien toteutumisesta. YK:n lapsen oikeuksien sopimus koostuu yhteensä 54 artiklasta. Sopimuksen sisältö voidaan tiivistää kolmeen eri teemaan:

Lapsella on oikeus

1. erityiseen suojeluun ja hoivaan (protection),
2. riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista (provision) ja
3. osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon (participation).

Sopimukseen liittyy neljä yleistä periaatetta:

1. Kaikki lapset ovat tasa-arvoisia.
2. Lapsen etu on ensisijainen kaikessa päätöksenteossa.
3. Lapsella on oikeus hyvään elämään.
4. Lapsen näkemykset on otettava huomioon.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Lapsen oikeudet voi tiivistää seuraavaan muotoon:

Minulla on oikeus...

...olla oma itseni ja samanarvoinen kuin muut

...elää ja kasvaa omaan tahtiin

...huolenpitoon ja hoitoon

...elää turvassa

...sanoa mielipiteeni ja vaikuttaa

...tietää ja saada tietoa

...oppimiseen ja koulunkäyntiin

...leikkiin, vapaa-aikaan ja lepoon

Lähde:

<http://www.lastensivut.fi/index.php/oikeudet>, http://www.lapsiasia.fi/lapsen_oikeudet;jsessionid=1d133c7b87fbdf515764e9d85aab

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) sopimuksella jokaiselle maailman lapselle on määritelty samat oikeudet:

Lapsella on oikeus

- olla oma itsensä ja samanarvoinen kuin muut
- elää ja kasvaa omaan tahtiin
- huolenpitoon ja hoitoon
- elää turvassa
- sanoa mielipiteeni ja vaikuttaa
- tietää ja saada tietoa
- oppimiseen ja koulunkäyntiin
- leikkiin, vapaa-aikaan ja lepoon.

Pari-/ryhmätehtävä:

Jakaudutaan ryhmiin tai pareihin. Jokainen pari/ryhmä arpoo itselleen yhden lasten oikeuden. Ensin pohtikaa, mitä oikeus voisi tarkoittaa. Seuraavaksi jokainen ryhmän jäsen etsii 1-3 kuvaa, jotka kuvaavat tätä kyseistä oikeutta. Kootaan koko ryhmän kuvat sähköisesti (esim. Power Point esitykseksi) tai paperille.

Jatkotehtävä:

Jotta oikeudet voivat toteutua, ne vaativat toimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä voidaan kutsua velvollisuuksiksi tai säännöiksi. Jotta tietty oikeus toteutuu, mitä se vaatii sinulta itseltäsi? Entä mitä toteutuminen vaatii aikuiselta, mitä aikuisten pitäisi tehdä?

Tehkää ryhmän omasta lapsen oikeudesta sääntötaulu, johon kirjoitatte sekä lapsen oikeuden, että sen toteuttamista vaativia velvollisuuksia. Kirjatkaa, mitä toteuttaminen vaatii a) teiltä lapsilta ja b) aikuisilta. Keksikää kummallekin 1-5 sääntöä.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Askel II: Lapsen oikeuksien teemapäivä

Tehtävän tavoitteena on pohtia YK:n lasten oikeuksia koko kouluyhteisössä ja yhteistyössä eri luokkien kanssa.

Tarvikkeet: lista lasten oikeuksista, eri toteutustapoihin liittyvät tarvikkeet

Aika: 1–5 ot riippuen onko YK:n lapsen oikeuksiin perehdytty jo etukäteen ja minkä toteuttamistavan oppilaat valitsevat

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Oppilaat voivat tutustua YK:n lasten oikeuksiin monella tavalla. Soveltaen voi käyttää hyväksi askeleen I tehtävää. Tässä tehtävässä annetaan ajatuksia teemapäivän suunnitteluun ja teemapäivä onnistuu parhaiten eri luokkien yhteistyössä.

Lapsen oikeuksien päivää vietetään 20.11., jolloin kyseinen päivä olisi luontevin teemapäivän järjestämiselle. Eri luokat voivat valmistella päivään liittyen eri sisältöjä. Myös oppilaskunta voisi olla hyvä järjestelykumppani.

Päivän yhteydessä voi olla esim. seuraavia tapahtumia:

- aamunavaus (yksi tai useampi luokka valmistele aamunavauksen teemaan liittyen)
- kuvakollaasinäyttely (tuodaan esille joko kaikki tai valikoima kuvakollaaseista, jotka on tehty lapsen oikeuksiin liittyen)
- tehdään kyselytutkimus koulun aikuisille ja lapsille sen selvittämiseksi, miten hyvin lapsen oikeuksia tunnetaan
- luokat valmistelevat jostakin lapsen oikeudesta lyhyen draaman, jotka esitetään lopuksi koulun näyttämöllä

Lapsen oikeuksien käsittelyyn löytyy useita valmiita tehtäväkokonaisuuksia. Lapsen oikeuksien tiedottamista toteuttavat lapsiasiavaltuutetun lisäksi mm.

Plan ja Suomen Unicef, jotka ovat huomioineet myös alakoulun tarpeet:

www.lapsiasia.fi, <http://www.plan.fi/fi-FI/globalikoulu/> ja

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeudet-opetussuunnitelmissa/>

Yks, kaks arvioimaan: Palaute kohdistuu oppilaan kykyyn tehdä työtä ryhmässä ja rohkeuteen tuoda esille omia mielipiteitä. Arvioida voidaan tarkkuutta ja huolellisuutta tehtävien tekemisessä.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

YKS, KAKS
TOIMIMAAN!

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

LISÄTIETOJA TEEMAAN: LAPSEN OIKEUDET

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) sopimuksella jokaiselle maailman lapselle on määritelty samat oikeudet:

Lapsella on oikeus...

- ...olla oma itsensä ja samanarvoinen kuin muut
- ...elää ja kasvaa omaan tahtiin
- ...huolenpitoon ja hoitoon
- ...elää turvassa
- ...sanoa mielipiteeni ja vaikuttaa
- ...tietää ja saada tietoa
- ...oppimiseen ja koulunkäyntiin
- ...leikkiin, vapaa-aikaan ja lepoon.

Lapsen oikeuksien päivää vietetään 20.11. On tärkeä, että kaikki aikuiset ja myös lapset itse tietävät lapsen oikeuksista. Järjestetään koulussa lapsen oikeuksien teemapäivä ja tehdään siihen valmisteluja omassa luokassa.

Parityö:

Tutustuu pariisi kanssa lapsen oikeuksiin. Keskustelkaa oikeuksista ja valitkaa niistä 1-2, josta haluaisitte kirjoittaa aamunavauksen. Kirjoittakaa yhdessä näistä oikeuksista kymmenellä lauseella.

Ryhmätyö:

Arvotaan ryhmälle yksi lapsen oikeus. Suunnitellaan ja käsikirjoitetaan oikeuteen liittyvä lyhyt näytelmä.

Yksilötyö:

Suunnittele pieni tutkimus lapsen oikeuksiin liittyen: mitä haluaisit selvittää (esim. kuinka hyvin koulun henkilökunta tai 6.-luokkalaiset tuntevat lapsen oikeudet tai onko joku oikeus, jonka tietävät kaikki), keneltä haluat kysyä lapsen oikeuksista, miten tutkimuksen suorittaisit (esim. haastattelu, kysely paperilla tai sähköinen kysely) ja pohdi muita asioita.

Askel III: Kuka on lapsiasiavaltuutettu?

Tässä tehtävässä tutustutaan koulun ulkopuoliseen tahoon, jossa lasten oikeudet ovat jatkuvasti esillä. Tehtävän tavoitteena on tutustua lapsiasiavaltuutetun työhön.

Tarvikkeet: TVT-välineet, muistiinpanovälineet

Aika: 1–2 ot

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Lapsiasiavaltuutetun työhön tutustutaan internetin avulla. Tehtävää voidaan laajentaa siten, että kootaan myös muilta koulun oppilailta kysymyksiä, joita halutaan kysyä lapsiasiavaltuutetulta tai kutsutaan hänet käymään vierailulla ja suunnitellaan vierailupäivä. Jos vierailu koululla ei onnistu, voi miettiä, voisiko vierailu luokassa onnistua videopuhelun avulla. Lisäksi voidaan harjoitella avoimen yhteydenoton kirjoittamista, jossa voidaan joko pyytää lapsiasiavaltuutettu vierailulle tai kysyä häneltä esille nousseita kysymyksiä.

Lapsiasiavaltuutetun kotisivut löytyvät osoitteessa www.lapsiasia.fi

Yks, kaks arvioimaan: Arviointi ja palaute kohdistuvat tietojen etsimiseen ja kysymysten laatimiseen.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

LISÄTIETOJA TEEMAAN: AVOIN YHTEYDENOTTO

Avoimen yhteydenoton laatimista on hyvä harjoitella jo alaluokilla. Jokainen kirje on ainutlaatuinen, mutta näissä on hyvä huomioida tietyt asiat:

- kunnioittava vastaanottajan puhuttelemine
- yhteydenoton syy ja perustelu
- lisää tietoa lähettäjistä ja koulusta
- tietoa jatkotoimenpiteistä
- kirjeen lopussa huomiosta kiittäminen ja tarkat yhteystiedot

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Suomessa ja monessa muussa valtiossa on nimetty lapsiasiavaltuutettu.

Etsi yksin tai parisi kanssa vastaus seuraaviin kysymyksiin:

- mistä internetistä löytyy parhaiten tietoa lapsiasiavaltuutetusta?
- kuka on Suomen lapsiasiavaltuutettu?
- mitä lapsiasiavaltuutettu tekee?
- milloin vietetään lapsen oikeuksien päivää?
- mitä mieltä olet lasten sivujen lapsen oikeuksien pelistä?
- mitä uutta opit?

Lopuksi keskustelkaa siitä, oliko vastauksia helppo löytää ja mitä vastauksia löytyi.

Yksilötehtävä:

Keksi yksi kysymys, jonka haluat kysyä lapsiasiavaltuutetulta.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

3.2. Yhdenvertaisuus-tehtäväpaketti

Tehtävien tarkoituksena on herättää oppilaita pohtimaan erilaisuuteen ja samankaltaisuuteen liittyviä asioita. Tavoitteena on luoda ilmapiiri, jossa ihmisten erilaisuus hyväksytään ja toisia kunnioitetaan sellaisina kuin he ovat.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2)* ja *Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan ajattelua ja oppimaan oppimista (L1), kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2), monilukutaitoa (L4) sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, taideaineita, äidinkieltä ja kirjallisuutta, historiaa ja elämänskatsomustietoa.

Askel I: Ollaan erilaisia, ollaan samanlaisia

Tehtävän tavoitteena on havaita asioita, jotka tekevät itsestään ja muista ainutlaatuisia ja erilaisia, mutta myös asioita, jotka yhdistävät ihmisiä samanlaisiksi.

Tarvikkeet: TVT-välineitä, muistiinpanovälineitä, oma kuva, kuvia erilaista ympäristöistä
Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tehtävässä tavoitellaan rasmin ja kaikkinaisen syrjinnän vastaisuutta. Lapsen oikeuksien sopimus (2 artikla) takaa lapsen oikeudet jokaiselle lapselle, eikä ketään lasta saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ominaisuuksien, mielipiteiden tai alkuperän vuoksi.

Tehtävän ensimmäisessä osassa tarvitaan oppilaan oma kuva paperilla tai sähköisenä, jos tehtävä tehdään tietokoneella. Mikäli tietokoneita ei ole käytössä, oppilaat tarvitsevat erilaisia ympäristökuvia. Erilaisella tarkoitetaan sellaisia kuvia, jotka eivät liity oppilaan omaan elämysympäristöön: esim. kuvia viidakosta, aavikosta, tehtaasta, urheilukilpailusta tms.

Yksilötehtävän jälkeen tehdään opettajajohtoisesti ryhmätehtävä. Tehtävä tarvitsee tilaa.

Oppilaat pyydetään muodostamaan ryhmiä

- hiusten värin mukaan
- silmien värin mukaan
- pituuden mukaan
- sukupuolen mukaan
- puseron värin mukaan
- oman etunimen alkukirjaimen mukaan
- onko perheessä lemmikki
- kuinka monta sisarusta oppilaalla on
- jne.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

Havaitaan, että ominaisuuksien mukaan jaettuna kuulumme useaan eri ryhmään. Keskustellaan ryhmässä siitä, voiko toisia ominaisuuksia arvostaa enemmän kuin toisia ominaisuuksia. Muistutetaan toisen mielipiteen kunnioittamisesta. Johdatellaan oppilaita huomaamaan että vaikka olemme erilaisia, olemme kuitenkin yhdenvertaisia toistemme kanssa.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä oppilaat tutkivat yhdessä eettisen ajattelun kehittymistä. Palaute ja arviointi kohdistuvat kuuntelemiseen ja muiden esittämien mielipiteiden arvostamiseen sekä monipuoliseen pohdintaan ja luovuuteen.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Tehtävässä tarvitset oman kuvan (valokuvan tai voit piirtää kuvan itsestään) ja taustakuvaksi kuvan jostain oudosta ympäristöstä tai tilanteesta, missä et ole ikinä ollut.

Sijoita oma kuva outoon ympäristöön - olet todennäköisesti ympäristössä erilainen, vieras ja outo. Mitä tunteita tämä sinussa herättää? Pohdi ja kirjaa vihkoon:

- miltä sinusta tuntuu vieraassa paikassa, ilman tuttuja ihmisiä ja tavaroita?
- mitä ongelmia voisit kohdata?
- miten selviäisit näistä ongelmista? Keneltä saisit apua?

Paritehtävä:

Näyttäkää tehtäviä toisillenne ja kertokaa miten vastasitte kysymyksiin.

Askel II: Syrjinnästä vapaa koulu

Tehtävän tavoitteena on aktivoida lapsia ajattelemaan, mitä syrjintä merkitsee ja rohkaista heitä toimimaan syrjinnän vastaisesti. Tehtävä edellyttää yhteistyötä oppilaskunnan kanssa.

Tarvikkeet: tarvikkeita julisteen tekemiseen (julisteessa voisi tavoitella mahdollisimman isoa esim. A0 kokoa), muut tarvikkeet valitaan toimintamuotojen mukaan

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Oppilaskunnan ohjaava opettaja kannustaa oppilaskunnan hallitusta sisällyttämään oppilaskunnan vuosisuunnitelmaan tempauksen syrjinnän ehkäisyyn liittyen. Hallitus vie asiaa omille luokilleen, poimii ideat ja tuo hallitukseen käsiteltäviksi. Hallitus päättää, miten tempaus toteutetaan. Oppilaskunnan ohjaava opettaja huolehtii, että luokissa varataan aikaa tempaukseen liittyvään toimintaan.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Syrjinnänvastainen juliste ohjaa oppilaita pohtimaan termejä syrjintä ja rasismi. Teema voidaan toteuttaa rasisminvastaisena viikkona tai osana lapsen oikeuksien juhlintaa. Silloin juliste olisi yksi pieni tehtävä luokassa. Oppilaat voivat valmistella muita aktiviteetteja omalla vapaa-ajalla tai oppilaskunnan ohjeistuksen mukaan. Toimintaa voi olla esim.

- flash mob
- näytelmä
- lava on vapaa -tapahtuma
- radio-ohjelma
- animaatiot

Oppilaskunta arvioi tempauksen onnistumisen. Katso myös vinkkejä yhteistyöhön www.omaoppilaskunta.fi.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat oppilaan ryhmätyötaitot, tiedon etsimisen ja keskustelutaidot sekä oppilaan aito halua toimia syrjintää vastaan. Palaute ja arviointi kohdistuvat edellä mainittuihin asioihin.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Osallistutaan oman luokan kanssa syrjinnänvastaisen teeman julistekilpailuun.

Etsi tietoa sanoista ”syrjintä” ja ”rasismi”. Pohtikaa opettajan johdolla, mitä nämä sanat tarkoittavat ja voisiko omassa koulussanne olla syrjintää tai rasismia.

Suunnittele vihkoon luonnos julisteesta, jonka avulla voisit kertoa, ettei teidän luokassa tai koulussa suvaita syrjintää.

Paritehtävä:

Esitelmää toisillenne oma julisteluonnos. Valitkaa, kumpi luonnos menee jatkoon. Vaihtoehtoisesti voitte yhdistää omat luonnoksenne siten, että piirrätte yhden yhteisen luonnoksen.

Tehtävä 4 hengen ryhmässä:

Kumpikin pari tuo mukaan yhden julisteluonnoksen. Valitkaa, kumpi luonnos menee jatkoon.

Tehtävä 8 hengen ryhmässä:

Kumpikin 4 henkilön ryhmä tuo arvioitavaksi yhden julisteluonnoksen. Valitkaa toinen luonnoksista jatkoon.

Nyt koko luokassa on ehdolla 2-3 julisteluonnosta, josta voitaisiin tehdä iso juliste kilpailua varten. Päätäkää yhdessä tehdäänkö julisteita enemmän kuin yksi.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Tehkää juliste koko luokan voimin ja käyttäkää toteutuksessa mielikuvitusta.

Osallistu yksin tai kavereiden kanssa myös muuhun oppilaskunnan tarjoamaan toimintaan.

Askel III: Syrjintä menneisyydessä

Tehtävän tavoitteena on virittää yhteistyötä paikallisen museon tai kirjaston kanssa. Pohditaan oppilaiden kanssa syrjinnän esiintymisen muotoja historiassa ja miten ne näyttävät nykypäivänä. Samalla syvennetään ymmärrystä lasten oikeuksista osana arkea eri kulttuureissa ja eri aikakausina.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineitä, erilaisia kuvia ihmisistä tai tilanteista, joihin on liittynyt syrjintää historiallisesta näkökulmasta (tai hyödynnetään museon/kirjaston omia näyttelyitä ja kokoelmia)

Aika: 1–2 ot (vierailuun liittyvään kulkemiseen varataan aikaa tilanteen mukaan)

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Historiallisen museon kanssa voi valmistella kierrosta ja tehtäviä, jotka syventävät lasten näkökulmaa entisajan ihmisen elämään. Keskustelua viritetään siitä, miten syrjimättömyys on yksi demokraattisen yhteiskunnan perusperiaatteita. Syrjimättömyys taataan lain ja asetuksin ja se on vahvistettu kaikille lapsille.

Taidemuseon kanssa hyödynnetään kuvia ihmisistä, mietitään heidän tarinaansa, ihmisten erilaisuutta ja kunnioitusta kaikkia kohtaan.

Kirjastossa voi käsitellä aihetta kirjojen avulla.

Tehtävä on rakennettu polkuna, jossa vierailua edeltää ja seuraa aiheen käsitteleminen luokassa.

Yks, kaks arvioimaan: Palautteen kohteena ovat taito kuunnella ja esittää kysymyksiä, kunnioittaa muiden mielipiteitä sekä rehellisyys ja luovuus kotitehtävässä.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Etsi tietoa sanoista ”syrjintä” ja ”rasismi”. Pohtikaa opettajan johdolla mitä nämä sanat tarkoittavat ja voisiko omassa koulussanne olla syrjintää tai rasismia.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Käydään vierailulla museossa tai kirjastossa, jossa pohditaan, miten syrjintä voi liittyä tai on liittynyt ihmisten elämään.

Kotitehtävä:

Piirrä kuva tai kirjoita tarina tilanteesta, jossa tapahtuu syrjintää. Yritä erityisesti miettiä sitä, miltä tuntuu kun ei voi elää omana itsenään tai ihmistä ei kunnioiteta.

Vierailun jälkeen keskustelkaa luokassa, mitä ajatuksia kotitehtävän aikana syntyi. Mitä jokainen voisi tehdä, jottei kenenkään tarvitsisi kokea ikäviä tunteita.

3.3. Tasa-arvo-tehtäväpaketti

Tehtäväpaketin tavoitteena on herättää oppilaat pohtimaan tasa-arvoon liittyviä asioita **sukupuolen** näkökulmasta.

Tehtäväpaketti tukee erityisesti seuraavia yhteiskuntaopin tavoitteita ja sisältöjä: *Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2), Yhteiskunnallisten arvojen ilmiöiden ja tarkoituserien ymmärtäminen (T3-T6), Arkielämä ja oman elämän hallinta (S1) sekä Demokraattinen yhteiskunta (S2)*. Laaja-alaisen osaamisen taidoista vahvistetaan kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2), monilukutaitoa (L4), tieto- ja viestintäteknologista osaamista (L5), työelämätaitoja ja yrittäjyyttä (L6) sekä osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7). Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelussa tämän teeman yhteydessä voidaan yhdistää yhteiskuntaoppia, elämänskatsomustietoa, historiaa, taideaineita sekä äidinkieltä ja kirjallisuutta.

Askel I: Erilaiset roolit

Tehtävässä harjoitellaan havaitsemis- ja tulkintamaitoja. Oppilas ymmärtää, että esim. media voi vahvistaa mielikuvia miesten ja naisten rooleista.

Tarvikkeet: lehtiä, joissa paljon mainoksia, sakset, kartonkia, liimaa, kyniä

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Tässä tehtävässä oppilas joutuu muodostamaan omia näkemyksiään abstraktista aiheesta. Monella lapsella ei ole käsitystä tasa-arvosta tai miehille ja naisille omistetuista rooleista. Tehtävän tarkoituksena ei ole luoda näitä käsityksiä. Tehtävä on hyvä aloittaa keskustelulla lasten käsityksistä, siitä ovatko he huomanneet, että tytöille tai pojille/ naisille tai miehille on omistettu joitakin rooleja. Ne voivat liittyä työhön, kotiin, ulkoasuun tms. Jos käsityksiä on, voidaan pohtia yhdessä, voidaanko ajatella toisin.

Tehdään mielipidejanaharjoitus. Sovitaan kuvitteellinen jana, jossa toisessa päässä ollaan eri mieltä ja toisessa samaa mieltä. Keskiosaan asetutaan, jos ei olla sama, eikä eri mieltä. Opettaja esittää väitteitä ja oppilaat asettuvat

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

janalle oman mielipiteen mukaan. Kunkin väitteen jälkeen ryhmä keskustelee keskenään pari minuuttia siitä, miksi valitsin juuri tämän kohdan janalla.

Väittämiä voivat olla esim.:

Tytöt eivät osaa pelata jalkapalloa.

Pojat eivät itke.

Pojat osaavat matematiikkaa paremmin kuin tytöt.

Tytöt pelkäävät korkeita paikkoja.

Pojat eivät kuuntele.

Ompeleminen on tyttöjen juttu.

Jne.

Yks, kaks arvioimaan: Oppilaille voi antaa palautetta parityöskentelystä, perustelutaidoista tai palautteen antamisesta toisille oppilaille.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Paritehtävä:

Selaillaan esillä olevia aikakausi- ja muita lehtiä. Etsitään niistä erilaisia mainoksia, joissa on kuvattu ihmisiä. Ovatko he poikia tai tyttöjä/miehiä tai naisia? Valitkaa 1-2 mainoskuvaa ja liimatkaa kartongille.

Perustelkaa valintanne ja kirjoittakaa kuvien viereen, miksi juuri poika tai tyttö/mies tai nainen on valittu mainoskuvan tuotetta mainostamaan? Miten ja miksi mainos muuttuisi, jos henkilö vaihdettaisiin toisen sukupuolen edustajalla?

Kaikki parit esittelevät tuloksensa koko luokalle. Keskustellaan yhteisesti siitä, voidaanko havaita mainosten kautta miehille ja naisille omistettuja rooleja.

Askel II: Harjoitellaan väittelyä

Tehtävän tavoitteena on harjoitella argumentointia ja väittelytaitoa. Tehtävä toteutetaan kahden opettajan yhteistyönä.

Tarvikkeet: kyniä, paperia

Aika: 1–2 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Väittelyn avulla voidaan kehittää puhe- ja viestintätaitoja, ongelmanratkaisua, loogista ajattelua ja erilaisten johtopäätösten tekemistä. Oikeaoppinen väittely voi olla oppilaille vielä liian vaikeaa, mutta sitä on hyvä harjoitella kevyemmällä harjoittelulla. Kevyessä väittelytilaisuudessa ei tarvitse etsiä

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

voittajaosapuolta, vaan voidaan vain harjoitella ”puolesta-” ja ”vastaan-” mielipiteiden esittämistä. Yleisönä toimivat oppilaat voivat jokaisen väitteen lopuksi äänestää, ovatko he kunkin väittämän puolesta vai vastaan.

Väittelyn valmisteluihin osallistuu kaksi luokkaa, jossa tiimit saavat valmisteltavaksi samat aiheet, mutta vastakkaisen mielipiteen (toiset ovat vastaan ja toiset puolesta).

Väittelyn aiheet arvotaan. Aiheina voi olla esim.

- Purkan syönti tunnilla on sallittava / Purkan syönti tunnilla on kielletty
- Pojat eivät saa itkeä / Pojat saavat itkeä
- Tytöt osaavat pelata jalkapalloa / Tytöt eivät osaa pelata jalkapalloa
- Koulussa luetaan vain poikia kiinnostavia kirjoja / Koulussa ei lueta poikia kiinnostavia kirjoja
- (muita aiheita, jotka ovat ajankohtaisia koulussa juuri sillä hetkellä)

Mikäli väittely on oppilaille uusi tilanne, opettaja voi toimia puheenjohtajana: esitellä lyhyesti kulloinkin väittelyyn tulevan aiheen ja väittelijät. Väittely käydään pareittain ja väittelijällä saa olla muistiinpanot mukana.

Lisää tietoa väittelystä esim.

<http://www.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/yto/vaittely/>

Yks, kaks arvioimaan: Oppilaille voidaan antaa palautetta tiimityöstä, perustelu- ja kuuntelutaidoista. Arviointi voi kohdistua tiedon etsimisen taitoihin.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

VINKKEJÄ TOIMINTAAN: VÄITTELY

Väittelystä on vastakkain vähintään kaksi mielipidettä. Väittelijät perustelevat eri tavoin (tosiasioihin nojautuen) oman kantansa paremmuutta. Väittelijät esittävät vastaväitteitä ja niiden perusteluita toistensa kannanottoja vastaan. Pyritään aina ratkaisuun ja lopputuloksena ei voi olla kompromissi. Väittelijät eivät pyri vaikuttamaan toistensa asenteisiin, vaan kolmannen osapuolen asenteeseen.

Oppilaille voi tarvittaessa antaa väitteiden muotoilemisen (sovellettu Toulminin argumentaatioanalyysiä) tueksi seuraavia avainsanoja

- koska... (väitteen perustelut)
- siksi, että ... (väitteen taustalla olevat asiat)
- siis... (on tehtävä / toimittava)
- ehdottomasti, todennäköisesti... (väitteen tarkennus)
- ellei... (väitteeseen liittyvät varaukset)
- johtopäätös (väite)

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Väittelyssä tarvitaan väittelijöiden lisäksi puheenjohtaja, sihteeri(t), tuomaristo ja yleisö. Väittelymuotoja ovat yksilöväittelyn lisäksi pari- tai ryhmäväittely.

Väittelytila kannattaa järjestää siten, että keskeisellä sijalla on väittelijöille oma pöytä, jossa he istuvat vastakkain. Puheenjohtaja seuraa väittelyä. Yleisön on nähtävä ja kuultava väittelevät henkilöt hyvin.

Väittelijän on puhuttava selkeällä äänellä, oltava rauhallinen ja kyettävä tekemään nopeitakin ratkaisuja. Opettaja voi olla auttamassa, kun tiimit valitsevat keskuudestaan väittelijää.

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Luokka jakautuu ryhmiin. Jokainen ryhmä arpoo itselleen väittämän, johon lähtee etsimään perusteluja puolesta tai vastaan. Perusteluja täytyy olla 3–5.

Väittämien avulla valmistaudutaan väittelyyn, joka käydään toisen luokan kanssa. Väittelyssä on vastakkain saman asian kaksi näkökulmaa: toisen tiimin edustaja on saman väittämän puolesta ja toisen taas vastaan.

Väittelyn aikana esitetään perusteluja, joiden avulla halutaan esitellä oman kantansa paremmuutta. Väittely ei ole kiistelyä ja kinaamista.

Ryhmä etsii ja muotoilee perusteluja yhteisesti ja valitsee keskuudestaan yhden henkilön, joka on väittelijä. Väittelyn aikana ryhmän muut jäsenet ovat mukana väittelyn yleisönä.

Väittelyn aikana vastakkaiset väittelijät esittävät vuorotellen perusteluja väittämälle. Yleisön tehtävä on äänestää väittelyn perusteella, kumman näkökulman he valitsevat.

Väittelytaitoja on tärkeä opetella, koska usein asioita täytyy katsoa eri näkökulmista.

Askel III: Järjestöt tasa-arvon puolesta

Tavoitteena on tutustua koulun ulkopuolella toimivien järjestöjen tasa-arvotyöhön. Oppilaat herätellään pohtimaan omia vaikuttamismahdollisuuksiaan ja lisätään heidän tietämystään tasa-arvoon liittyen.

Tarvikkeet: muistiinpanovälineet

Aika: 1 ot

TIETOPAKETTI JA ARVIOINTIAPUA OPETTAJALLE

Pyydetään vieraaksi kansalaisjärjestöä. Koululähettiläitä löytyy useammastakin järjestöstä mm. Suomen Unicefiltä ja Plan Suomi säätiöltä:

<https://www.unicef.fi/koulut/pyyda-vierailijaa/>

<http://plan.fi/koulut>

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN

Vierailijaoppitunnin aiheeksi voidaan erityisesti pyytää tyttöjen ja poikien tasa-arvoisesta mahdollisuudesta koulutukseen.

Oppilaat valmistautuvat vierailutunnille kotitehtävien avulla. Luokan kanssa voi myös sopia etukäteen, mitä kysymyksiä vierailijalta kysytään ja oppilaista muutama voi toimija kysyjänä.

Mikäli vierailu ei onnistu, järjestöön voi tutustua olemalla sinne yhteydessä sähköpostin tai videopuhelun avulla. Myös puhelinhaastattelu voisi olla varteenotettava vaihtoehto.

Yks, kaks arvioimaan: Tehtävässä korostuvat keskustelutaidot, halua oppia uusia asioita, rehellisyys ja halu vaikuttaa, jolloin myös arviointi ja palaute kohdistetaan niihin.

Oppilaan itsearvioinnin lomake www.opinkirjo.fi/ykskakstoimimaan

TEHTÄVÄ OPPILAILLE

Tasa-arvo on tärkeä asia ja vaikka itse asuisi hyvinvoivassa ja arvostavassa ympäristössä, kaikilla ei ole asiat yhtä hyvin. Siitä syystä on hyvä ymmärtää mitä tasa-arvoon liittyy ja miten itse voi siihen vaikuttaa.

Valmistaudutaan tulevaan vierailuun kotitehtävän avulla:

Kysy vanhemmilta

- mitä tasa-arvo heidän mielestään tarkoittaa
- mitä mieltä he ovat poikien ja tyttöjen tasa-arvosta
- tietävätkö he tilanteita jossa tasa-arvo ei toteudu

Keksi myös kaksi kysymystä tasa-arvoon liittyen, jotka haluat kysyä tasa-arvon asiantuntijalta.

**YKS, KAKS
TOIMIMAAN!**

TYÖKALUJA YHTEISKUNNALLISTEN TEEMOJEN OPETTAMISEEN